

Čís. 17227.

Jestliže jest podle pojistné smlouvy pojistitel zavázán vyplatiti náhradu toliko na znovuzřízení pojištěné budovy nebo na doplnění pojištěného příslušenství a pojišťovna majíc za to, že je zajištěno, že bude peněz upotřebeno k těmto účelům, vyplatí náhradu hypotekárnímu věřiteli pojistníka jen proto, že pojistka byla vinkulována ve prospěch jeho hypotekární pohledávky, a nikoliv proto, aby tím byla uspokojena hypotekární pohledávka, dává hypotekárnímu věřiteli vyplacenou částku do uschovy a není tudíž hypotekární věřitel oprávněn zaúčtovat si tuto částku na svou hypotekární pohledávku.

V takovém případě může se hypotekární věřitel brániti proti nároku na vydání u něho složené částky jen námitkou, že není zajištěno, že bude peněz upotřebeno k uvedeným účelům.

(Rozh. ze dne 14. února 1939, Rv I 1983/38.)

Žalobci, spolumajitelé domku čp. 64 s příslušenstvím v D., měli uvedenou nemovitost pojištěnou proti ohni u N. pojišťovny v P. s doložkou podle § 80 zák. č. 145/1934 Sb. z. a n. Po požáru uvedeného domku a likvidaci vzniklé škody vyplatila pojišťovna podle vinkulačního prohlášení znějícího ve prospěch Občanské záložny v H. a žalovaného hypotekárního věřitele 13.000 K k věrné ruče Občanské záložně v H., která poukázala z těchto peněz na dvakrát pro žalobce žalovanému hypotekárnímu věřiteli 12.462 K. Z toho si žalovaný odečetl úroky a útraty sporu, jež žalobci dluhovali z hypotekární zápůjčky, takže pro žalobce zbyla částka 8.430 K. Ježto žalovaný odepřel vyplatit jim uvedenou částku, ač šlo o peníze, které pojišťovna vyplatila pro žalobce k znovuzřízení vyhořelé budovy, a ač žalobci z největší části vyhořelou budovu znovu zřídili, avšak nemohli zaplatiti stavební náklady dosud vzniklé, ani stavbu zcela dokončiti pro nedostatek peněz vzniklý zadržením výplaty pojistné náhrady, domáhají se žalobci zaplacení 8.430 K s přísl. na žalovaném, tvrdíce, že nedali souhlas k výplatě pojistné náhrady žalovanému na zaplacení jeho hypotekární pohledávky, nýbrž jen k tomu, aby byla složena k rukám žalovaného pro žalobce k znovuzřízení vyhořelé budovy, takže žalovaný není oprávněn srážeti si zažalovanou částku na jistinu. Žalobě vyhověly soudy všech tří stolic, nejvyšší soud z těchto

d ů v o d ů:

Požární pojištění bylo podle čl. 25 všeobecných pojistných podmínek uzavřeno s doložkou o znovuzřízení podle § 80 zák. č. 145/1934 Sb. z. a n., to jest že pojistitel jest zavázán podle smlouvy platiti náhradu, postaví-li se budova znova, toliko na znovuzřízení pojištěné budovy nebo na doplnění pojištěného příslušenství, a že placení odškodného může býti žádáno na pojistiteli teprve tehdy, je-li zabezpečeno, že peněz bude upotřebeno podle jejich určení. Pojišťovna majíc za to, že toto za-

bezpečení nastalo, uznala, že jest povinna zaplatiti náhradovou pohledávku, nevyplatila ji však pojistníkům, kteří by byli měli podle § 81, první věty, zák. č. 145/1934 Sb. z. a n. nárok na výplatu, nýbrž poukázala náhradovou pohledávku Občanské záložně v H., která z peněz u ní složených vyplatila částku 12.462 K žalovanému Spořitelnímu a záloženskému spolku v K.

Na základě správného výkladu korespondence k důkazu vedené dospěly nižší soudy k závěru, že pojišťovna vyplatila onu částku žalovanému družstvu proto, že pojistka byla vinkulována ve prospěch jeho pohledávky zajištěné na shořelé budově. Tomuto závěru nepřekáží, že pojišťovna nevyplatila onu částku přímo žalovanému družstvu, nýbrž prostřednictvím Občanské záložny v H., poněvadž ta plnila jako prostřednice jen vůli pojišťovny.

Žalované družstvo neuznává, že jest splněn předpoklad k výplatě podle § 81 zák. č. 145/1934 Sb. z. a n. (to jest zajištění, že bude peněz upotřebeno k shora uvedeným účelům), a zadržuje si zažalovanou částku na úhradu své hypotekární pohledávky, tvrdíc jednak, že žalobci s tím projevili souhlas, jednak že postoupili žalovanému družstvu svou pohledávku žalobců na vydání zažalované části na svou vzájemnou hypotekární pohledávku.

V prvním směru je zjištěno, že žalobci takového souhlasu nedali, nýbrž že svolili k výplatě žalovanému družstvu jen důsledkem vinkulace pojistky, a nejde proto ani o postoupení pohledávky.

Nebylo-li žalovanému družstvu placeno za tím účelem, aby byla uspokojena jeho pohledávka, jak mu byla ona částka dána pouze do úschovy důsledkem vinkulace, a nehodí se proto podle § 1440, druhé věty, obč. zák. k započtení, poněvadž tu jde o nedovolenou svémoc, a netřeba se zabývatí otázkou, zda vzájemná pohledávka žalovaného družstva je likvidní.

Družstvo je však oprávněno namítati, že dosavadní jednání žalobců neposkytuje dostatečného zajištění, že požární náhrady bude upotřebeno k smluvenému účelu. Z tohoto důvodu by plynulo žalovanému družství jen právo, aby bylo postupováno podle § 81, druhé věty, ve smyslu § 79, odst. 2 až 5, řečeného zákona, nikoliv ale nárok, aby si samovolně ponechalo onu částku na úhradu své hypotekární pohledávky. K tomu je neopravňuje ani zástavní právo, které má k náhradové pohledávce podle § 79, odst. 1, zák. č. 145/1934 Sb. z. a n.

Vinkulací pojistky nenabylo žalované družstvo zvláštního postavení nebo zvláštních práv mezi ostatními hypotekárními věřiteli, neboť obsah vinkulačního prohlášení je tak kusý, že neznamená nic jiného, než že bez svolení žalovaného družstva nelze vyplatiti náhradovou pohledávku pojistníkům. Z toho však ještě neplyne, že jen v ý s l o v n ě udělené svolení k výplatě náhradové pohledávky pojistníkům jest předpokladem k této výplatě a že byly v té příčině změněny ve prospěch žalovaného družstva předpisy § 79, odst. 2 až 5, zák. č. 145/1934 Sb. z. a n., které jsou v tom směru podle § 22 dispositivní.

Nenabylo-li tudíž žalované družstvo vinkulací pojistky jiných práv, nežli mu příslušelo jako zástavnímu věřiteli, může se brániti proti vydání složené u něho částky pojistníkům jen z toho důvodu, že tu není dostatečného zajištění ve smyslu § 81 zák. č. 145/1934 Sb. z. a n. Než po té stránce nelze dojiti k závěru, že podle zjištěného skutkového stavu ono zjištění chybí. Zákon neuvádí, co jest rozuměti zajištěním, a jest proto pojem ten vyložiti podle obvyklého smyslu slova, tedy tak, zda dosavadní postup pojistníků poskytuje důvodnou naději, že peněz z náhradové pohledávky bude upotřebeno k znovuzřízení stavby. A tato důvodná naděje tu jest, neboť je zjištěno, že stavba je zhruba dohotovena, že v dokončení stavby překáží žalobcům jen nedostatek peněz vzniklý tím, že jim nebyla vyplacena náhradová pohledávka a že dodavatelé odpírají další práce proto, že nedostali zapláceno za práce dosud vykonané. Družstvo sice namítá, že zažalovaná částka nestačí k úhradě nákladů potřebných k dohotovení stavby. Než to není důvod k odepření výplaty, neboť dokud jest doložka o znovuzřízení účinná — a to jest, poněvadž pojišťovna nezprostila pojistníka tohoto závazku — a pojistníci projeví i skutkově svou vůli shořelou budovu znovu zřídit, nelze jim tento dobrý úmysl překaziti. Nesrovnávalo by se se spravedlností, aby se překazil dobrý úmysl pojistníků proto, že jsou nemajetní. A tato důvodná naděje na znovuzřízení stavby tu je. Není jinak žádné opory v zákoně pro názor, že by výplata pojistné sumy mohla býti pojistníkům odepřena proto, že i s použitím pojistné sumy k znovuzřízení stavby nedosáhne znovuzřízená stavba téže hodnoty, jako stavba původní. Nelze také ze zákona odůvodniti, že pojistnou sumu lze platiti jen po částkách po předložení příslušných účtů.

Uvádí-li dovolatel, že podle rozhodnutí nejvyššího soudu, č. j. R II 576/33-1, po znovuzřízení stavby jest náhradová pohledávka normální, neprivilegovaná a zabavitelná pohledávka, svědčí to o správnosti shora vyslovených zásad.

Nemá proto žalované družstvo vůbec právo upotřebiti z peněz mu vyplacených částky 8.430 K k úhradě své hypotekární pohledávky, a právo k pouhému zadržení této částky až do úplného znovuzřízení stavby není skutkově odůvodněno.

Čís. 17228.

Právní povaha životní pojistky.

Není-li pojistka cenným papírem, není k převodu práv z ní třeba zvláštní formy, nýbrž převod se v poměru mezi převodem a převímatelem uskutečňuje podle všeobecných předpisů občanského práva neformálním způsobem postupní smlouvou (§§ 1392 a dalších obč. zák.).

(Rozh. ze dne 14. února 1939, Rv I 114/38.)

Co do předchozího děje se odkazuje na rozhodnutí č. 16421 Sb. n. s. Nižší soudy žalobu, o niž tam šlo, zamítly, odvolací soud z těchto důvodů: Ze zjištění prvního soudu plyne, že otec žalovaného